

re in plenitudine temporis, ut ait Apostolus, vel in medio annorum, ut dicitur Abacuc 3, ut quemadmodum Sol in medio planetarum positus, superiores & inferiores illuminat, ita & Christus verus Sol iustitiae, facula anteriora, per fidem suę Incarnationis futurę, & sequentia per doctrinam Evangelicam, ab ejus ore promanantem, illustraret.

CAPUT II.

De necessitate Incarnationis.

Manifestum est, Incarnationem non esse necessariam absolutè, cum sit opus ad extra, & opera Dei ad extra libera sint. Nec ex suppositione creationis universi, quia cum universo condito non habet necessariam connexionem. Certum est etiam, illam non fuisse simpliciter necessariam ad reparandum hominem à peccato, cum Deus alii modis potuerit hominem reparare, vel illi condonando injuriam per peccatum irrogatam, vel acceptando satisfactionem ejus inaequalem & imperfectam. Unde solum difficultas est & controversia inter Theologos, an supposito quod Deus voluerit condignam pro peccato hominis exigere satisfactionem, necessarium fuerit Incarnationis mysterium: Cujus difficultas resolutio ex alterius decisione penderet, an scilicet homo purus, condignum pro suo vel alieno peccato mortali potuerit exhibere Deo satisfactionem. Homo inquit purus, non per exclusionem gratiae & auxilij supernaturalis, id est in puris naturalibus constitutus, sed per exclusionem unionis personalis ad Deum, hoc est homo, qui non est Deus.

2. Dico igitur, purum hominem non posse pro peccato mortali suo vel alieno condigne Deo satisfacere, subindeque necessarium fuisse Incarnationis mysterium ad exhibendum Deo pro peccatis hominem condignam satisfactionem.

Probatur conclusio ratione fundamentali: Satisfactione cuiusvis puri hominis est finiti valoris & dignitatis, injurya vero per peccatum mortale Deo illata, est infinita in genere moris. Sed per satisfactionem finitam, non potest condigne compensari infinita injurya: Ergo purus homo nequit pro peccato mortali condigne satisfacere. Major quantum ad primam partem patet, cum enim valor satisfactionis sumatur ex dignitate persona satisfaciens, manifestum est puram creaturam non posse valorem infinitum in actus quibus Deo satisfacit influere. Probatur igitur, negando absolute Majorem, hoc enim inter satisfactionem & restitutionem intercedit discrimen, quod ad istam sufficit quod res ablata vel aequivalens absolute redditur, ad illam verò ulterius requiritur, ut res ablata restituatur per actum adaequante gravitatem offendae, & quod tantum honoris persona offendae tribuat, quantum ex offendae ablature fuerat; unde si plebeius aliquid à Rege auferret per rapinam, & aequivalens restitueret, satisfacret quidem pro re ablata, non tamen pro iuria illi irrogata, & talis actus possit quidem dici sufficiens restitutio, non tamen sufficiens satisfactione; quia nimis illius subjectio & humiliatio non adaequaret injuryam gravitatem: cum ergo actus charitatis in ratione satisfactionis & obsequij, non adaequaret gravitatem offendae, Deo per peccatum illata, nec tantum honoris ei tribuat, quantum ei peccato ablatum est; & gravius ac atrocius sit, Deum subjecere creaturam, quam si honorificem Deo, creaturam illi subjecere; licet talis actus reddat Deo quantum ad effectum rationem ultimi finis, non potest tamen dici condigna satisfactione pro peccato.

3. Confirmatur eo gravior fit injurya personae excellenti, quod magis deprimit & inhonatur: Atqui Deus per peccatum mortale in infinitum deprimit & inhonatur: Ergo illud malitiam & gravitatem infinitam continet. Major patet, Minor probatur. Depressio & humiliatio personae excellentis, mensuratur ex distantia excellentiae illius, & vilitatis rei cui subjecitur: Atqui Deus infinitè distat à creatura, cui per peccatum subjecitur: Ergo per peccatum mortale, in infinitum deprimitur.

4. Explicatur & magis illustratur haec ratio: summa Dei gloria in eo est, ut sit finis ultimus omnium

terum, peccatum autem mortale in eo consistit, quod avertat hominem à Deo ut ultimo fine, & finem ultimum constituit in creatura, ex quo fit ut Deus ipse ordinetur ad creaturam, velut medium ad finem, vel illi subjecatur, in quo gravis est contemptus Dei, fit enim vilior creatura, in estimatione & appretiatione peccatoris. De quo Deus conqueritur Jerem. 2, his verbis: *Dereliquerunt me fontem aqua viva, & fodierunt sibi cisternas dissipatas.* Hanc rationem insinuat D. Thom. q. 28 de veritate art. 2, ubi hæc scribit. *Quicunque rem aliquam dignorem indigniori postponit, injuriam ei facit, & tanto amplius, quanto res est dignior: quicunque autem in re temporali finem sibi constituit, quod facit omnis mortaliter peccans, ex hoc ipso quantum ad affectum suum præponit creaturam creatori, diligens plus creaturam quam creatorum, finis enim est qui maximè diligitur.* Cum ergo Deus in infinitum creaturam excedat, erit peccantis contra Deum infinita offensa, ex parte dignitatis ejus, cui per peccatum injurya quadammodo fit, dum ipse contemnit & ejus præceptū.

5. Secundum caput ex quo infinita peccati mortalis malitia à posteriori colligitur, est infinita pena, quæ ipsi debetur: nam ut ait S. Th. in 2. dist. 42. q. 1. art. 5. ad 2. *Ex hoc quod contra infinitum peccas debetur tibi pena infinita.* Quibus verbis aperit declarat, effectum moralem infinitum, nempe debitum peccati infinitum, in peccato mortali contineri, quod non esset verum, si illud in ratione offendae malitiam tantum finitam contineret; effectus enim moraliter infinitus, in causa finita moraliter contineri nequit.

6. Tertium caput insinuat ab eodem S. Doctore 2. 2. q. 65. art. 4, ubi docet, quod offendit Principi illata, redundat in multitudinem subditorum, quorum est caput, & ex ea multitudine gravitatem accipit: Atqui Deus est princeps & caput infinitarum creaturarum possibilium, quæ in eo continentur velut in causa & capite: unde qui Deum offendit, virtualiter eas omnes laedit, & quæ ac si de facto existentes: Ergo de facto peccatum infinitatem habet in ratione offendae.

7. Objicies primò: Illa satisfactione est aequalis offendae, quæ reddit persona offendae totum quod ei abstulerat: At eliciens actum charitatis, reddit Deo totum quod illi abstulerat per peccatum: Ergo pro illo perfecta aequalitate satisfacit. Major videtur certa, Minor sic ostenditur. Homo per peccatum mortale abstulit à Deo rationem ultimi finis, solum quod affectum: At eliciens actum charitatis, reddit Deo quantum ad affectum rationem ultimi finis: Ergo illi reddit totum quod abstulerat per peccatum.

8. Respondeo primò, negando absolute Majorem, hoc enim inter satisfactionem & restitutionem intercedit discrimen, quod ad istam sufficit quod res ablata vel aequivalens absolute redditur, ad illam verò ulterius requiritur, ut res ablata restituatur per actum adaequante gravitatem offendae, & quod tantum honoris persona offendae tribuat, quantum ex offendae ablature fuerat; unde si plebeius aliquid à Rege auferret per rapinam, & aequivalens restitueret, satisfacret quidem pro re ablata, non tamen pro iuria illi irrogata, & talis actus possit quidem dici sufficiens restitutio, non tamen sufficiens satisfactione; quia nimis illius subjectio & humiliatio non adaequaret injuryam gravitatem: cum ergo actus charitatis in ratione satisfactionis & obsequij, non adaequaret gravitatem offendae, Deo per peccatum illata, nec tantum honoris ei tribuat, quantum ei peccato ablatum est; & gravius ac atrocius sit, Deum subjecere creaturam, quam si honorificem Deo, creaturam illi subjecere; licet talis actus reddat Deo quantum ad effectum rationem ultimi finis, non potest tamen dici condigna satisfactione pro peccato.

9. Respondeo secundò, data Majori, negando Minorem;

Minorem; charitas enim non reddit Deo rationem ultimi finis, eo modo quo ablata est per peccatum, nam peccatum Deum subjecit vilissimè creaturam, charitas autem subjecit creaturam Deo: subjecere verò Deum creaturam, est majus in infinita, quam subjecere Deo creaturam. Præterea Deus est ultimus finis ex propria sua bonitate, quam charitas minime reddit, sed supponit.

10. Objicies secundò: Esto injurya per peccatum mortale Deo illata, sit infinita in genere moris, non tamen est infinita simpliciter & intrinsecè, sed extrinsecè tantum & secundum quid, cum persona offendens se habeat solum per modum objecti, respectu injuryæ ipsi illata: unde S. Thomas hic art. 2. ad 2. ait, peccatum habere *quandam infinitatem, ex infinitate divinae maiestatis:* Atqui satisfactione puri hominis eadem habet infinitatem ex gratia & charitate à qua procedit, cum actus charitatis extrinsecè & objective infinitus sit: Ergo satisfactione puri hominis, est aequalis & cōdigna offendae, per peccatum mortale Deo illata.

11. Respondeo negando Majorem, ut enim in tractatu de peccatis ostendimus, peccatum mortale, in ratione offendae, est malitia & gravitas simpliciter infinita, in genere moris, ed quod persona offendens, non solum per modum objecti, sed etiam per modum subjecti ad injuryam ipsi illata comparetur, ut constat ex communī modo loquendi, non enim offendens, sed persona offendens, dicitur injuryam pati & recipere, & ex vulgari illo prologo: *honor est in honorante, injurya autem in persona injuryata:* unde si talis persona sit infinita dignitatis, ut est Deus per peccatum mortale offendens, influit moraliter in offendam seu injuryam ipsi irrogatam, gravitatem & malitiam in genere moris simpliciter infinitam. Nec obest quod S. Thomas dicat, peccatum habere quandam infinitatem ex infinitate divinae maiestatis. Ideo enim addidit particulam illam *quandam*, ut significaret peccatum non esse infinitum physicè, & in genere entis, sed duntaxat moraliter, seu in genere moris; illudque adhuc non esse infinitum secundum omnem rationem moralitatis in ipso inclusam; nō enim habet malitiam infinitam, inquantum est malum hominis, sed solum inquantum est malum Dei, & habet rationem offendae, ut loco citato declaravimus.

12. Ex dictis colligitur, hominem purum, existentem in gratia, posse de condigno pro peccato veniali satisfacere; quia tale peccatum non est infinitum in ratione offendae, sicut peccatum mortale, cum peccatum venialiter non postponat Deum creaturam, nec in ea summa ultimum finem constitutus, sicut ille qui peccat mortaliter.

CAPUT III.

De motivo Incarnationis.

1. Dico breviter, Reparatio generis humani, ita fuit principale motivum Incarnationis, ut si homo non peccasset, Incarnatione facta non fuisset, ex vi presentis decreti. Ita S. Thomas hic art. 3. & alij communis, contra Scotum, sentientem in dicta hypothesi Christum venturum, sed non in carne passibili; & contra Suarem, Martinonum & alios, existentes præcipuum Incarnationis finem & motivum, esse excellentiam tanti mysterij, & alia bona ex eo consecutra, à peccato independentia.

2. Probatur primò conclusio ratione D. Thomae: De his quæ pendent ex libera Dei voluntate, nihil aliud scire aut definire possumus, quam quod ex Dei revelatione, per Scripturam, Traditionem, & Patres, nobis innotescit: Atqui ex illis aliud nobis non innotescit de Incarnatione Verbi Divini, quād quod facta fuerit in remedium peccati, & redemptio-

nem generis humani, imò sàpè addunt Patres, eam si nullum fuisset peccatum, non esse futuram: Ergo sine fundamento assentitur, quod si homo non peccasset, incarnatione facta fuisset. Major patet, Minor probatur, proferendo aliqua Scripturæ & SS. Patrum testimonia, quibus aperte significatur, Deum non venisse in mundum, per Incarnationem, nisi ut peccatores salvos faceret. Matth. 18. & Luc. 19.

Venit filius hominis querere & salvum facere quod perirerat. Joan. 3. sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam aeternam: 1. ad Thymot. 1. Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere. Denum Ecclesia in Symbolo Concilij Nicani canit: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de celis, & incarnatus est.*

3. Accedunt testimonia SS. Patrum. Irenæus enim lib. 5. adversus haereses cap. 14. *Si non haberet caro salvari, nequam Verbum caro fæcum esset.* Athanasius serm. 3. contra Ariann. *Vi Verbum ficeret homo, nunquam destinatum fuisset, nisi hominis necessitas id postulasset.* Ambrosius lib. de Incarn. cap. 6. *Qua era causa Incarnationis, nisi ut caro quæ peccaverat redimeretur?* Cyrillus dial. 5. de Trinit. *Si non peccassimus, non esset factus similis nobis.* Dem. August. serm. 8. de verbis Apostoli: *Si homo non periret, Filius hominis non veniret.* Et serm. 9. *Nulla causa fuit venientia Christo Domino, nisi peccatores salvos facere.*

4. Neque his satifit, dicendo, Scripturam, Patres & Concilia, solum affere motivum Incarnationis quoad modum, seu cur Christus venit in carne passibili: non verò incarnationis quoad substantiam, seu cur simpliciter venerit. Nā si valeret hæc responsio, falsa esset absoluta Patrum locutio, assentientium non venturum Christum, Adamo non peccante: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud. Sequela majoris probatur: Id quod potest fieri duobus modis; ex eo quod uno ex illis non fiat, non potest dici ab solute non fieri, cum absoluta negatio omnem modum excludat, illa enim, ut cōmuniter dicitur, adeo malignantis est naturæ, ut totum destruat: Ergo si Adamo non peccante, Christus veniret, licet in carne impassibili, falsa erit, absoluta Patrum locutio assentientium non venturum Christum, Adamo non peccante. Quod declarari & illustrari potest, his exemplis: si quis simpliciter & absolute diceret, corpus Christi non esse in celo, vel in sacramento, hæreticus ceneretur, quanvis ibi non sit in carne passibili. Item si quis assenseret, Regem non esse venturum in aliquam civitatem, sciens esse venturum absolute, quanvis non cum pompa regali, sed incognitus, vel non cum aliqua veste conuera, aut aliqua alia circumstantia, mentiretur: Pariter ergo falsum dicent SS. Patres, cum simpliciter & absolute assenserint, non futuram Incarnationem, Adamo non peccante, si revera futura esset quoad substantiam, quanvis non quoad modum & circumstantiam carnis passibili.

5. Potest insuper hæc responsio & doctrina Scotti, & Discipulorum ejus, hac ratione confutari. Ex vi presentis decreti, Christus non erat venturus, nisi in carne passibili: Atqui Adamo non peccante, non erat venturus in carne passibili: Ergo Adamo non peccante, Christus, ex vi presentis decreti, nullo modo erat venturus. Major probatur: presens decreta Dei de Incarnatione Verbi & adventu Christi, cum sit actus perfectissimæ providentiae, determinavit omnes circumstantias particulares incarnationis, sine quibus illa non existeret: vel ergo determinavit carnem passibilem, vel impassibilem: non impassibilem, ut constat, aliquoquin de facto Verbum assumisset carnem impassibilem: Ergo non nisi passibile: 6. Ut Adversarij ab hac difficultate se expediant,